MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
LINO FARRUGIA SACCO

Seduta tat-30 ta' Jannar, 2008

Citazzjoni Numru. 406/2006

Kummissarju tal-Pulizija u Avukat Generali
vs
Registratur tal-Qorti u b'digriet tal-19 ta' Ottubru 2006 gie korett ghal Registratur, Qrati Civili u Tribunali, Helen armla ta' Frank Pace, Anthony, Carmel, Mary u Doris armla ta' Cesare ahwa Pace u l-Avukat Victor Borg Grech, l-Avukat Benny Delia u l-Prokuratur Legali Edgar Montanaro

Il-Qorti,

A. RIKORS:
Rat ir-rikors tar-rikorrenti li bih esponew:

Illi kienu gew intavolati proceduri gudizzjarji fl-ismijiet "Frank Pace u b'digriet tal-10 ta' Jannar 1996 stante l-mewt ta' Frank Pace l-atti gew trasfuzi f'isem Helen armla ta' Frank, Anthony, Carmel, Mary u Doris armla Cesare ahwa Pace vs Kummissarju tal-Pulizija u John Lanzon fil-kwalita` tieghu ta' Chairman tal-Planning Area Permits

Board u personalment ghal kull interess li jista' jkollu" (Cit Nru 1311/1978).

Illi l-mertu ta'dawk il-proceduri kien jinvolvi:

i. Talba ghal dikjarazzjoni ta' responsabbilta` kontra l-konvenuti li skond l-attur abbuzaw mill-poteri taghhom, agixxew arbitrarjament u mhux in forza ta' ligi meta talbuh garanzija ta' Lm600 ghal finijiet ta' tigdid ta' licenzja tan-negozju tieghu ta' kiri ta' vetturi.

ii. Talba sabiex il-konvenuti jigu kundannati biex jiddesistu milli jkomplu jinsistu fuq il-produzzjoni tal-garanzija fuq imsemmija, sabiex jigu mgedda lill-attur il-permessi tal-garaxijiet tieghu kif ukoll sabiex jigi restitwit l-***istatus quo ante*** lill-attur qabel ma giet enforzata dina l-kundizzjoni rigwardanti l-garanzija fuq indikata.

iii. Talba sabiex l-istess konvenuti jigu dikjarati responsabbli ghad-danni kollha sofferti minnu sakemm tkun ghadha ghaddejja l-kawza bhala konsegwenza tal-agir tal-istess konvenuti.

Illi din il-kawza giet deciza finalment mill-Qorti tal-Appell fit-28 ta' Jannar 2005.

Illi permezz ta' ittra ufficjali datata 30 ta' Marzu 2006 (kopja annessa bhala Dok KTP1) u notifika lill-Kummissarju tal-Pulizija u lill-Avukat Generali fis-6 ta' April 2006 u fil-5 ta' April 2006 rispettivament l-atturi llum intimati interpellaw lill-Kummissarju tal-Pulizija u Avukat Generali sabiex ihallsu s-somma ta' ghaxart elef seba' mija u disa' u sittin lira Maltin u tnejn u hamsin centezmu (Lm10,769.52) allegatament dovuti bhala spejjez gudizzjari inkorsi fil-proceduri msemmija "Frank Pace et vs Kummissarju tal-Pulizija et" (Cit Nru 1311/1978).

Illi annessa ma' l-istess ittra ufficjali kien hemm dokument wiehed indikat bhala "Ratizzazzjoni tal-Ispejjez" firmat mill-Avukat Victor Borg Grech (kopja annessa bhala Dok KTP2) li turi spejjez ta' Lm11,809.93 bhala spejjez tal-

atturi u Lm11,528.55 bhala spejjez tal-konvenuti fil-kawza indikata.

Illi fil-frattemp sar maghruf mill-Kummissarju u l-Avukat Generali li wara li giet deciza mill-Qorti tal-Appell din il-kawza fit-28 ta’ Jannar 2005, inharget taxxa tad-drittijiet u spejjez tac-Citazzjoni Numru 1311/78 mir-Registratur tal-Qorti li kienet tindika s-somma ta’ Lm1,352.67 bhala spejjez tal-atturi u Lm1073.21 bhala spejjez tal-konvenuti (Kopja annessa bhala Dok KTP3), liema taxxa giet annessa mal-atti tal-process tal-kawza in kwistjoni.

Illi rrizulta sussegwentement lill-Kummissarju u lill-Avukat Generali li din it-taxxa ufficjali giet ingassata u sostitwita b’taxxa ohra mahruga mill-istess Registratur tal-Qorti (annessa bhala Dok KTP4) li stranament kienet tammonta ghas-somom ezorbitanti ta’ Lm11,809.93, bhala spejjez tal-atturi u Lm11,528.55 bhala spejjez tal-konvenuti u cioe` l-istess cifri mahdumin mill-Avukat Victor Borg Grech kif indikati f’Dok KTP2 imsemmi aktar ’il fuq.

Illi jigi dikjarat immedjatament li sa issa l-Kummissarju u l-Avukat Generali ghadhom ma gew notifikati b’ebda att gudizzjarju li fih l-ewwel jew it-tieni taxxa ufficali mahruga mir-Registratur tal-Qrati u ghalhekk fl-ewwel lok jikkontendu lil din l-Qorti sabiex tddikjara li ghal kull buon fini ghadu ma bediex jiddekorri kontra taghhom iz-zmien li fih huma jistghu jattakkaw it-taxxa tar-Registratur ghal finijiet tal-Artikolu 64 (1) tal-Kap 12 tal-Ligijiet ta’ Malta.

Illi fi kwalunkwe kaz u bla pregudizzju ghas-suepost kieku kellha din il-Qorti kontra kull aspettativa tiddeciedi li l-ittra ufficjali tal-atturi intimati hija valida ghall-finijiet tal-Artikolu 64 (1) tal-Kap 12, il-Kummissarju u l-Avukat Generali jixtiequ fi kwalunkwe kaz jattakaw it-tieni taxxa mahruga mir-Registratur tal-Qorti bhala erronea, irregolari u kontra l-ligi ghar-ragunijiet segwenti:

i. Illi huwa universalment accettat li meta tinfetah kawza fuq punt ta’ ligi t-tariffa hija stabbilita b’rata ferm aktar baxxa minn kawza li jkollha valur determinat jew determinabbli.

ii. Illi mill-faccata tac-citazzjoni (kopja annessa mar-rikors bhala Dok KTP5) prezentata mill-atturi intimati kif ukoll mill-qoxra tal-processi tal-istess kawza (kopji annessi mar-rikors Dok KTP6 sa Dok KTP11) jidher car u manifest li t-tariffi li dejjem thallsu kienu dawk kompatibbli ma' kawza b'materja ta' punt ta' ligi.

iii. Illi l-Kummissarju u l-Avukat Generali jikkonstataw li matul it-28 sena li din il-kawza damet pendenti quddiem il-Qrati dejjem giet trattata u deciza bhala punt ta' ligi.

iv. Illi kif jidher car mis-sentenza tal-Qorti tal-Appell tat-28 ta' Jannar 2005 il-Qorti kkonfermat li ghalkemm il-konvenuti kellhom jigu dikjarati responsabbli ghad-danni versu l-atturi qalet car u tond li t-talbiet originali tal-atturi fic-citazzjoni ma kinux jinkludu fihom talba ghal likwidazzjoni tad-danni u ghalhekk ma seta' jigi likwidat ebda ammont bhala danni.

v. Anzi ulterjorment il-Qorti tal-Appell b'riferenza ghall-prospett prezentat fl-atti tal-kawza mill-atturi dwar l-allegati danni sofferti minnhom enfasizzat li l-ewwel Qorti kienet korretta meta ma qablitx ma' l-ammont pretiz mill-atturi tant li definit il-pretensjoni bhala wahda astronomika.

vi. Illi l-istess Qorti ta' l-Appell kompliet biex tikkonkludi li "sta ghall-appellati biex f'kawza ghal likwidazzjoni u kunganna ghal hlas tad-danni jippruvaw illi d-danni minnhom prospettati huma, kollha jew parti minnhom, reklamabbli minghand l-appellanti skond ir-regoli tal-ligi civili".

vii. Illi fid-dawl tas-suepost jirrizulta ampjament illi l-kawza Cit. Nru. 1311/78 QATT ma kellha ebda valur determinat jew determinabbli u ghalhekk ir-Registartur kellu jintaxxa l-kawza bhala wahda bazata fuq punt ta' ligi u xejn aktar.

viii. Ghall-kuntrarju, kif spjegat aktar 'il fuq, u kontra l-ligi r-Registratur tal-Qorti ingassa taxxa ufficjali ta'

drittijiet u spejjez li ammontat ghal Lm1,352.67 spejjez attur u Lm1,073.21 spejjez konvenut u minflok, ghal raguni inspjegabbli hareg taxxa ohra bis-somma ezorbitanti ta’ Lm11,809.93 spejjez attur u Lm11,528.55 spejjez konvenuti.

ix. Illi dan it-tibdil da parti tar-Resigratur gie rifless anke fil-qoxra tal-process tal-kawza li nstemghet mill-Qorti tal-Appell annessa mar-rikors u dan billi t-tariffi mhallsa bhala Dritt Registru ta’ Lm16.00,0 u Dritt Avukat u P.L. ta’ Lm133.00,0 gew kancellati mid-Deputat Registratur tal-Qorti fis-7 ta’ Frar 2005 wara s-sentenza tal-Qorti tal-Appell u minflok tnizzel il-kliem – “Taxxa Riveduta : Dritt Registru Lm2670.00,0, u Dritt Avukat Lm3042.00,0” ffirmati mid-Deputat Registratur fil-25 ta’ Mejju 2005.

x. Illa dawn ic-cifri mhumiex kompatibbli ma’ kawza li dejjem giet trattata u deciza bhala punt ta’ ligi.

xi. Illi fid-dawl tas-suespost u ghar-ragunijiet imsemmija l-Kummissarju u l-Avukat Generali jopponu t-tieni taxxa mahruga mir-registratur ghas-somma ta’ Lm11,809.93,0 spejjez atturi u Lm11,528.55,0 spejjez konvenuti.

Ir-rikorrenti talbu lill-Qorti:

1. Tiddikjara li t-talba avvanzata minn Helen armla ta’ Frank, Anthony, Carmel, Mary u Doris armla Cesare ahwa Pace permezz ta’ l-ittra ufficjali datata 30 ta’ Marzu 2006 mhijiex legalment valida stante li hija bazata fuq interpretazzjoni hazina tat-tariffi tal-Kap 12 tal-Ligijiet ta’ Malta.

2. Subordinament u bla pregudizzju ghas-suepost tiddikjara li fi kwalunkwe kaz it-talba fl-ittra ufficjali tat-30 ta’ Marzu 2006 bid-dokument ta’ Ratizzazzjoni firmat mill-Avukat Victor Borg Grech mhix valida ghallfinijiet taz-zmien stabbilit fl-Artikolu 64 (1) tal-Kap13 tal-Ligijiet ta’ Malta sabiex tigi attakkata t-taxxa tar-Registratur.

3. Subordinament u bla pregudizzju ghas-suepost, fil-kaz li din il-Qorti kellha tiddeciedi li t-talba fl-ittra ufficjali tat-30 ta' Marzu 2006 hija valida ghal finijiet tal-Artikolu 64 (1) tal-Kap 12, tiddikjara li t-taxxa kif mahruga mir-Registratur tal-Qorti fil-kawza Cit Nru 1311/78 fl-isimijiet "Frank Pace et vs Kummissarju tal-Pulizija et" ghas-somma ta' Lm11,809.93,0 spejjez atturi u Lm11,528.55,0 spejjez konvenuti hija erronea, irregolari u mhux skond il-ligi.

4. Konsegwentement joghgobha l-istess Qorti thassar u tirrevoka t-taxxa msemmija fil-paragrafu precedenti u minflok tordna r-ritassa tal-kawza Cit Nru 1311/78 "Frank Pace et vs Kummissarju tal-Pulizija et" bhala kawza li dejjem giet trattata u deciza bhala punt ta' ligi biss.

Rat l-lista ta' xhieda u d-dokumenti prezentati mir-rikorrenti.

B. RISPOSTA:

Rat ir-risposta ta' l-<u>intimati kollha minbarra r-Registratur tal-Qorti</u> li biha eccepew:

1. Illi din hija kawza ghal ritassa ta' drittijiet intaxxati mill-konvenut Registratur tal-Qorti fil-kawza fl-ismijiet Frank Pace et vs Kummissarju tal-Pulizija et, deciza finalment fit-28 ta' Jannar 2005, (Cit Nru 1311/78). Fic-citazzjoni li istitwiet dik il-kawza kien hemm tliet domandi li l-Qorti ntalbet tiddeciedi u li minnhom it-tielet wahda kienet taqra hekk:

"3. M'ghandhomx l-istess konvenuti jigu minn din il-Qorti dikjarati responsabbli ghad-danni kollha sofferti mill-attur sal-lum u dawk li l-attur ghad jista' jsofri sakemm tkun ghaddejja din il-kawza u oltre bhala konsegwenza tal-agir tal-konvenuti jew min minnhom kif fuq inghad."

2. Jidher mir-rikors promotorju tal-kawza odjerna li l-iskop tal-atturi huwa li jottjenu dikjarazzjoni gudizzjarja li d-drittijiet sija tar-Registru kemm tal-Avukati ghandhom jigu ntaxxati bhala punt ta' ligi (qabel riferit bhala artikolu),

u direttiva lir-Registratur biex jintaxxa mill gdid l-istess drittijiet fuq tali bazi.

3. Il-kawza ***de quo*** damet quddiem il-Qrati ghal sebgha u ghoxrin sena, mill-1978 sal-2005 u fiha nghataw sitt sentenzi bejn l-ewwel istanza u appell. L-ewwel erbgha sentenzi, jigifieri dawk tat-2 ta' Ottubru 1991, tas-16 ta' Novembru 1994, tat-12 ta' April 1996, u tad-29 ta' Ottubru 1999, kienu jittrattaw l-ewwel domanda fic-citazzjoni u kienu taxxabli bhala punt ta' ligi ghaliex kienu jikkomprendu biss dikjarazzjoni li l-konvenut Kummissarju tal-Pulizija, attur odjern, u iehor, kienu agixxew arbitrarjament u mhux il forza ta' ligi. Kienu s-sentenzi tad-19 ta' Novembru 2001, u dik finali tat-28 ta' Jannar 2005, li trattaw u ddecidew it-tieni u t-tielet domanda. Id-drittijiet kif jidhru fid-dokumenti KTP8 sa KTP11 jirriferu ghal-ewwel erbgha sentenzi, u ghalhekk jirriflettu drittijiet taxxati bhala punt ta' ligi. Id-drittijiet li jidhru fuq dokumenti KTP6 u KTP7 juru drittijiet li originarjament gew intaxxati bhala punt ta' ligi u li wara gew inhassra u rimpjazzati bi drittijiet fuq bazi ta' valur, jigifieri wara li giet migbuda l-attenzjoni tar-Registratur ghall-izball li kien hemm. Ghalhekk kwalunkwe inkonsistenza li l-atturi jidher li jridu jattribwixxu fit-trattazzjoni kif korretta hija minghajr bazi u ngusta.

4. Kien l-avukat Borg Grech li gibed l-attenzjoni tar-Registratur ghad-difett li kien hemm fl-intaxxar. Meta nghata t-taxxa huwa nnota li d-drittijiet rigward l-ahhar zewg sentenzi fejn kienet deciza d-dikjarazzjoni ta' responsabbilta` ghal danni tal-Kummissarju tal-Pulizija kienet giet ukoll intaxxata bhala punt ta' ligi u mhux kif korrettament kellu jsir ***ad valorem***. Huwa ghalhekk, minghajr ma rrenda d-dokument lilu moghti bhala taxxa ufficjali, mar ikellem lill-Assistent Registratur u gibidlu l-attenzjoni ghall-izball. Huwa kkonsenjalu t-taxxa li kienet inghatatlu u din giet kancellata kif jidher mid-dokument KTP3 anness mar-rikors promotorju ta' dan il-gudizzju.

5. Fir-rikors promotorju ta' dan il-gudizzju ma jirrizultax illi saret xi allegazzjoni li r-Registratur ma setax jikkoregi l-intaxxar li kien ghamel minhabba d-

disposizzjonijiet tal-artikolu 64 tal-Kap 12 tal-Ligijiet ta' Malta, u li l-azzjoni tieghu kienet ***contra jus***, pero` biex jigu evitati kwistjonijiet f'dan ir-rigward waqt is-smiegh tal-kawza, l-konvenuti kollha barra r-Registratur se jiccaraw ukoll dan il-punt. Fis-sentenza taghha tat-22 ta' Novembru 1996 fil-kawza fl-ismijiet Aldo Laferla et vs Francis Scicluna et, din il-Qorti qalet:

"Din il-Qorti ma taqbilx mat-tezi tal-atturi li r-Registratur tal-Qorti ma setax ibiddel taxxa li tkun harget fuq l-awtorita` tieghu. L-artikolu 64 tal-Kap 12 ma jeskludix il-possibilita` li dan isir. Jekk parti interessata, fit-terminu ta' xahar kif preskritt, jirnexxielha tipperswadi lir-Registratur tal-Qorti li jkun sar zball fit-tassazzjonijiet u li, ghalhekk, it-taxxa ghandha tinbidel m'hemm xejn li jista' jzommu milli jaccetta li johrog taxxa ohra bil-korrezzjonijiet li jkun hemm bzonn. Meta johorgu tant taxxi f'isem ir-Registratur mill-impjegati tal-Qrati, li kollha huma soggetti li jiehdu zbalji, huwa ferm naturali li dan, meta jsir jaf b'xi zball li jkun sar, jiehu passi biex jikkoregih u johrog taxxa ohra bi tassazzjoni kif suppost tkun".

Din is-sentenza giet konfermata mill-Qorti tal-Appell fid-29 ta' Mejju 1998, fejn ***inter alia*** kompla jinghad:

"Din il-Qorti wara d-debita riflessjoni ssib li l-konsiderazzjonijiet tal-ewwel Qorti fis-sentenza appellata huma gusti u tikkondividihom. Din il-Qorti, bhal l-ewwel Qorti, ma tara xejn inkongruwu jew legalment jistona fil-fatt li r-Registratur, rinfaccjat b'sitwazzjoni fejn jirrizulta li d-drittijiet li hu kien illikwida ma kienux dawk korretti minn rajh u ghax hekk jidghirlu xieraq, jemenda t-taxxa minnu erroneament rilaxxjata biex tkun konformi mad-dettami tat-tariffa. Il-Qorti ma tara l-ebda sens fis-sottomissjoni li r-Registratur ma setax jew ma kellux volontarjament jaghmel dak li hu kien jaf li hu gust imma kien obbligat jistenna kundanna gudizzjarja biex jaghmel hakk."

Aktar minn hekk fil-kaz prezenti anqas ma kien il-kaz li tigi mibdula taxxa, ghax taxxa ufficjali ma kenitx ghadha harget, kif anqas ma hu l-kaz li jinghad li kien hemm zewg

taxxi. Kien il-kaz biss li jigu korretti d-drittijiet li kienu gew erroneament taxxati u wara tohrog taxxa ufficjali.

6. L-izball fit-tassazzjoni kien jirrigwarda t-tielet domanda, gja riportata fil-para.1 ***supra***, fejn intalab li l-konvenut Kummissarju tal-Pulizija, attur odjern jigi dikjarat responsabbli ghad-danni kif specifikat. Il-bazi tat-tassazzjoni f'kazijiet bhal dawn ghandha l-gheruq taghha fil-principji li jirregolaw l-applikazzjoni tat-tariffi taghna u hija konsagrata fil-gurisprudenza nonstrana. Partikolarment informattiva hija s-sentenza moghtija minn din l-Qorti fid-9 ta' Frar 1951, fil-kawza fl-ismijiet Carmelo Axiak vs Avukat Dr. Giuseppe Vella noe. et, fejn il-Qorti qalet:
"Illi, kif kellha okkazjoni tghid din il-Qorti f'kawzi simili t-tassazjoni ghandha tigi regolata mid-domanda jew talba; liema principju jista' jigi kwalifikat mill-massima l-ohra li tghid li, meta taxxa ghandha tigi fuqu regolata, cjoe` ghandu jigi studjat u ezaminat x'ikun l-oggett taghha. Minn dan jitnissel li l-ezami ghandu jirraggira ruhu dwar il-kumpless ta' dak li jkun un kontestazzjoni, jew tal-***'quod disputatun est'***, li jista' jigi ragjonevolment indott jew determinat minn dak li jkun jirrizulta waqt id-dibattitu u l-istess trattazzjoni tal-process; u ghal dan il-fini jistghu u ghandhom iservu tant id-dikjarazzjonijiet oralu, u ***'multo magis'*** l-iskritturi mdahhla fil-proceduri bil-miktub, independentement mill-fatt jekk it-talbiet li jkunu gew proposti ghall-ezami u decizjoni tal-Qrati jigux finalment milqugha jew michuda." Hawn il-Qorti kompliet tikkwota diversi ohra.

Kompliet tghid:
"Illi jekk huwa minnu li l-ispirtu informatur tat-tassazzjoni gudizzjarja ghandu jigi poggut fuq il-hsieb li s-somma taxxata tkun tali li sservi bhala kumpens proporzjonat ghar-responsabbilta` tad-difensuri, ma hemmx bzonn jinghad liema bejn id-dikjarazzjoni tar-responsabbilta` u dik tal-likwidazzjoni hija l-aktar importanti u li timporta xoghol u studju fis-soluzzjoni taghha."

--- omissis ---

"Illi huwa skond l-ahjar logika li d-dikjarazzjoni tar-responsabbilta` tkun taxxata ***'ad valorem'***, l-ghaliex l-istess hija preordinata ghall-operazzjoni jew non-operazzjoni ta' kwalunkwe talba subordinata."

7. Dik is-sentenza giet ikkwotata pjuttost recentement f'sentenza ta' din il-Qorti moghtija fil-25ta' Jannar 2001 fil-kawza fl-ismijiet **Avukat Leslie Grech vs Frank Abela et**, fejn ukoll giet kwotata sentenza ohra tal-Qorti tal-Appell moghtija fl-10 ta' Ottubru 1958 fil-kawza fl-ismijiet **Emanuel Barbara vs Michelina Farrugia**, li fiha ntqal:

"… il-Qorti ezaminat il-Ktieb tat-Tassazzjoni u minn dan jirrizulta li l-ispejjez gew intaxxati fuq is-somma ta' ₤120. Din kienet is-somma li ppretenda l-attur, ara dok. Fol28. Din it-tassazzjoni hija korretta ghaliex hija konformi ghal pattika inveterata li meta, ghalkemm l-attur ikun talab somma indeterminata, pero` f'xi skrittura jew xort'ohra fil-proceduri jkun iffissa somma bhala oggett tal-pretensjoni tieghu, allura dik is-somma titqies iddomandata u t-tassazzjoni – li kieku diversament kienet issir fuq l-ottenut – issir fuq dik is-somma."

Giet ukoll ikkwotata sentenza ohra tal-akbar interess ghal periti tassaturi, moghtija minn din il-Qorti fit-23 ta' Frar 1935 fil-kawza fl-ismijiet **Salvatore Tonna vs Edgardo Staines noe et** (Vol. XXIX.ii.357) fejn il-Qorti qalet:

"… fl-azzjonijiet li ghandhom bi skop taghhom il-pagament ta' somma ta' flus, it-tassazzjoni tad-drittijiet gudizzjarji hija regolata fuq id-domanda, u fuq l-ottenut jekk l-ammontar ma jigix determinat bid-domanda, (Musu' vs Notaro Micallef noe. Collezione, Volum XVII, Parti 11, pagna 123).

…

Illi pero` l-kelma 'domanda' jista' jkollha zewg sinifikati. Difatti, kif spjega l-Mortara fil-kumment tad-disposizzjoni tal-Kodici Taljan (li jghid li ' il valore della causa si determina dalla domanda') : ***'questa formola***

della legge puo essere interpretata in due sensi, secondoche' per 'domanda' si intende soltanto la 'pretesa' che l'attore deduce nella sua citazione ovvero il 'complesso' della controversia su cui il magistrato e' invitato a pronuciare la sentenza' (Volum II, pagna 37). U aktar tard l-istess awtur jghid (idem pagna 94): ***'in questo senso la regola che il valore della causa si determina dalla domanda va riferiti non piu` all'istanza proposta dall'attire con la citazione, ma a quella che viene chiamata da alcuni la massa litigosa, ossia il complesso del tema contenzioso, sviluppatosi e formato integralmente nel corso del processo.***

…

Illi fl-opinjoni ta' dina l-Qorti, il-kelma 'domanda', biex jigi rispettat dana l-principju informatur tat-tassazzjoni, ghandha tigi f'kaz simili intiza m'hux biss ghac-citazzjoni, vera u proprja, imma anki ghall-kontenut ta' skrittura prezentata fil-korp tal-proceduri, li fiha l-attur jiddetermina d-domanda.

…

Illi konsegwentement il-pritiza tal-attur giet detrminata bid-domanda intisa l-kelma fis-sens fuq espost, u ghaldaqstant anki skond il-gurisprudenza fuq citata, t-tassazzjoni ghandha ssir, kif saret, fuq l-ammont mitlub, u m'hux fuq l-ottenut.

8. Fil-kaz prezenti l-***quantum*** tad-danni mitluba ma kienx specifikat fid-domanda fic-citazzjoni, pero` l-atturi fil-kawza ***de quo*** ipprezentaw zewg prospetti fi kliem il-Qorti "b'danni minnhom likwidati – l-ewwel wiehed imur lura ghat-8 ta' Gunju 1995 bl-ammont ta' Lm272,272 (fol. 259-260) u iehor sussegwenti u 'aggornat' ghas-somma ta' – fil-fehma tal-Qorti astronomika tenut kont tac-cirkostanzi kollha tal-kaz – Lm348,920 …". Bir-rispett kollu, dan kien kliem zejjed tal-ewwel Qorti u barra minn loku, u l-Qorti tal-Appell ma naqsitx milli tinnewtrallizah billi ppronunzjat ruhha hekk:

"Ghalhekk, l-ewwel Qorti kienet korretta illi, ghalkemm ma kienetx taqbel mal-ammont pretiz mill-atturi – illi del resto ma kienetx kwistjoni li kellha tiddeciedi fuqha stante li c-citazzjoni ma fihiex talba ghal-likwidazzjoni tad-danni –

xorta ddikjarat lill-appellanti responsabbli ghad-danni. Issa sta ghall-appellati biex f'kawza eventwali ghal-likwidazzjoni u kundanna ghall-hlas tad-danni minnhom prospettati huma, kollha jew parti minnhom, reklamabbli minghand l-appellanti skond ir-regoli tal-ligi civili."

Il-***'quod disputatum est'*** u l-***quantum*** tal-pretensjoni tal-konvenuti kollha barra r-Registratur aventi kawza tal-attur Frank Pace johorgu mill-imsemmija prospetti, u kif stabbilit fil-paragrafi precedenti, dawn il-prospetti korrettament servew ta' bazi ghat-tassazzjoni, indipendement minn jekk l-ammont pretiz jigix finalment approvat jew michud mill-Qorti fil-kawza li ghad trid tigi istitwita.

9. Ottenuta t-taxxa ufficjali relativa ghall-kawza ***de quo***, il-konvenuti kollha barra r-Registratur aventi kawza tal-attur Frank Pace, fit-30 ta' Marzu 2006, ipprezentaw ittra ufficjali diretta lill-atturi odjerni, Dok KTP1. Din l-ittra ufficjali giet redatta minn Dr. Borg Grech u kienet intiza biex tinnotifika t-taxxa lill-atturi odjerni. Jirrizulta pero` li mill-mument li harget minn idejn Dr. Borg Grech sakemm giet notifikata, it-taxxa ma baqghetx takkompanja l-ittra ufficjali. Minhabba dan l-incident sfortunat huwa ghalhekk ammess li l-atturi odjerni ma humiex notifikati bit-taxxa. Ghalhekk it-tieni talba fir-rikors promotorju odjern hija ammessa, pero` dan il-fatt ma ghandu jkollu ebda konsegwenza peress li l-proceduri ghar-ritassa gja gew istitwiti.

10. Dwar jekk id-drittijiet ***ad valorem*** tar-Registru kemm tal-Avukati gewx kalkolati tajjeb ma ssema xejn fir-rikors u ghalhekk il-konvenuti kollha barra r-Registratur astjenew milli jinvestu dan il-punt.

11. Ghaldaqstant il-konvenuti kollha barra r-Registratur, in vista tal-permess, issottomettew li, salv dak li ntqal fil-penultimu paragrafu 9 ***supra***, it-talbiet attrici ghandhom jigu michuda bl-ispejjes kontra l-istess atturi.

Rat il-lista tax-xhieda ta' l-intimati.

Rat ir-risposta tal-intimat Registratur, Qrati Civili u Tribunali li biha espona:

1. Preliminarjament illi r-rikors ***de quo*** huwa null u bla effett stante li huwa maghmul kontra r-Registratur tal-Qorti li llum bhala figura guridika ***'ut sic'*** li m'ghadhiex aktar ezistenti. Fil-fatt skond l-avviz legali 138/04 u 139/04 il-persuni guridici li jizvolgu r-rwol ta' 'Registratur tal-Qorti' huma r-Registratur, Qrati Civili u Tribunali u/jew ir-Registratur, Qrati u Tribunali Kriminali.

2. Minghajr pregudizzju ghas-suepost, u diment (a) li l-kawza hija diretta kontra r-Registratur, Qrati Civili u Tribunali, u (b) li huwa legittimu kontradittur f'din il-kawza, gie eccepit li fil-funzjoni tieghu ma jirrispondix ghall-ewwel u t-tieni talba attrici in kwantu l-ittra ufficjali u t-talba ghall-hlas hemm kontenuta saret mill-konvenuti l-ohra; kif ukoll li d-dokument ta' ratizzazzjoni sar minn Dr. Victor Borg Grech.

3. Minghajr pregudizzju ghas-suepost, it-taxxa originali mahruga mir-Registratur Qrati Civili u Tribunali setghet leagalment tigi emendata jew mibdula stante li
(a) kienet ghadha mhix taxxa ufficjali, u (b) ma kien iddekorra ebda ***'terminu fatali'*** kontra t-Registratur, Qrati Civili u Tribunali.

4. Minghajr pregudizzju ghas-suepost, it-taxxa kif mibdula in kwantu li fil-parti li giet mahduma ***'ad valorem'*** hija korretta, regolari u skond il-ligi.

5. Fi kwalunkwe kaz l-istess taxxa giet kalkolata korrettament hlief ghad-drittijiet mahduma fl-istadju ta' l-appell.

6. Salvi eccezzjonijiet ulterjuri.

Rat il-lista tax-xhieda prezentata mill-intimat.

Rat l-atti kollha tal-kawza.

Semghet lix-xhieda bil-gurament.

Semghet l-abili difensuri.

Ikkunsidrat

C. PROVI:

Xehed Aldo Testone, Assistent Registratur tal-Qorti. Semma li l-***assessment of fees*** tal-kaz in kwistjoni qal li ma kienx hemm data Mistoqsi jekk iccekkjax dwar il-***cards*** jew dwar il-***computer*** fil-fatt min hadimhom u dwar id-data ta' meta nhadmu qal li hu ma ccekkjax. Dak li hadimha huwa Eugenio Cutajar. Qal li dwar l-***assessment of fees*** wahda nhadmet fil-25 ta' Mejju 2005, jahseb. Ma kienx cert ghax ***initials*** hemm, imma probabbli Charmaine Dalli, u possibbilment minn Mario Debono.

Xehed Mario Debono u qal li hu ghandu l-kariga ta' Deputat Registratur fil-Qrati ta' Malta. Dwar l-involviment tieghu f'din il-kawza ***de quo*** qal illi dak iz-zmien kien Deputat Registratur mal-Imhallef Filletti, kienet kawza li giet deciza jidhirlu, u kien gie biex jaghmel taxxa hu. Il-kalkolu tat-taxxa in kwistjoni qal illi hu hadimhom bhala ***point of law*** u din kien l-ewwel data li nhadmet li kien fid-19/11/2001. Ir-raguni li hadimha bhala ***point of law*** probabbli li dak iz-zmien ma kienx hemm bzonn valuri. Minn dak iz-zmien 'l hemm hu mbaghad mar ma' Imhallef iehor f'Qorti ohra tal-Familja, ghaddew xi hames snin, ma jafx kemm ghaddew, 4 snin u gie avvicinat mis-Sur Portelli li kien l-Assistent Registratur li qallu li dik kellha tinhadem fuq certu valur mhux bhala ***point of law***. Indikalu fejn hu dan il-valur fil-process, qieghed fol 261 B tal-process, u kien indikalu li hemm dak il-valur u aggusta t-taxxa fuq dak il-valur. Ra fol 20 tal-process odjern u kkonferma li dik hija l-firma tieghu bit-taxxa kif irrangaha. Is-Sur Portelli dejjem kien il-punt ta' referenza minn fejn meta hu jigi f'diffikulta` f'taxxi u zgur li kien ha joqghod fuq li jghid hu.

Xehdet Charmaine Bugeja Deputat Registratur fil-Qorti u dwar l-involviment fuq it-taxxa in kwistjoni qalet li hi harget id-drittijiet tal-Qorti u d-dritt ta' l-avukat, li ghandha

jirrigwardja l-Qorti ta’ l-Appell. Mistoqsija biex tispjega ghaliex inhadmu darbtejn dawn id-dettalji qalet illi l-ewwel darba li harget dawn id-drittijiet kien fis-7 ta’ Frar, 2005 xi ftit tax-xhur wara, jidher li xi tliet xhur wara. It-taxxa li kienet gja` nhadmet fil-Prim’Istanza, l-ewwel taxxa tal-Prim’Istanza, mizjuda b’terz. Id-deputat tal-Prim’Istanza kemm intaxxa u dak l-ammont izidu t-terz. Mistoqsija mill-Qorti jekk hi fil-fatt dahlitx fil-kwistjoni tal-mertu ghaliex ghandhom jigu ntaxxati b’mod jew b’iehor qalet illi hi ma dahlitx f’dik il-kwistjoni izda sempliciment ziedet it-terz. Xi ftit tax-xhur wara skond id-dati li kellha, tliet xhur wara baghat ghaliha s-Sur Albert Portelli li dak iz-zmien kien Assistent Registratur fil-Qorti fejn talabha li tirevedi t-taxxa ghaliex it-taxxa tal-Prim’Istanza kienet inbidlet, kienet giet riveduta u talabha biex terga’ tirrevedi ta’ l-Appell biex tigi konformi maghha. Hi talbitu karta bil-miktub lis-Sur Albert Portelli, u kienet maghha fejn qalilha, biex terga’ tintaxxa din il-kawza skond it-taxxa l-gdida tal-Prim’Awla, iffirmata minn Albert Portelli. Regghet intaxxat skond it-taxxa li kienet harget ghat-tieni darba min-naha tal-Prim’Awla u waslet ghac-cifra tal-25 ta’ Mejju, 2005. Rat a fol 19 tal-process u qalet li, a fol 19 hawn l-ewwel taxxa mahduma 7 ta’ Frar, 2005 u ffirmatha, ikkancellatha meta giet ordnatha u ffirmatha regghet hadmet taxxa riveduta fl-25 ta’ Mejju, 2005. Qalet li r-raguni ghaliex irrivedietha kienet li ghaliex is-Sur Portelli taha ordni huwa s-superjuri taghha u hi obdiet l-ordni. Specifikat li s-sistema hija li l-***computer*** ikun illokkjat b’mod li ma tistax tidbiddel hlief minnha. Pero` qalet li meta jigru kazijiet hekk jibghatu ***e-mail*** lin-naha tal-MITTS, inehhu l-***lock*** li tkun ghamlet meta kienet intaxxat l-ewwel darba, jerga’ jinfetah u terga’ tibdel fuqha, tista tibdel fuqha hi biss.

Xehed <u>Albert Portelli</u> Assistent Registratur il-Qorti u li dam jahdem il-qorti sal-2005. Fuq Frank Pace vs Kummissarju tal-Pulizija qal li meta kien ikun hemm xi taxxa dejjem kien jigi nvolut. Kien kellmu xi hadd dwar din it-taxxa izda ma’ ftakarx preciz. Din it-taxxa ma kenitx qieghedha kif suepost, kien ha l-***file*** u kien ghamel il-verifiki tieghu u sab li veru t-taxxa ma’ kenitx intaxxata tajjeb. Jiftakar sewwa li t-taxxa kienet intaxxata bhala ***point of law*** meta fil-fatt kellha tigi ntaxxata fuq valuri

ghax kienet qed titlob id-danni. It-talbiet ma jiftakarhomx. Mistoqsi ghaliex kien wasal ghal konkluzjoni li t-taxxa kellha tigi intaxxata fuq valur ma ftakarx izda haseb li kien hemm talba ghad-danni. Id-distinzjoni kienet illi kellha tkun intaxxa fuq ***ad valorem*** ghax kien hemm talba ghad-danni. Dak li kien qal li talabhom biex jibdluha pero` dettalji precizi ma jistghax ikun jiftakarhom. Ma jidhirlux li qatt ra t-taxxa finali li nhadmet. In kontro-ezami gie mfakkar min Dr. Borg Grech illi fil-fatt hu kien il-persuna li mar ikellmu u attiralu l-attenzjoni li t-taxxa li kienet ghadha kif giet mahruga u li fil-fatt kien qallu li suppost la hemm id-dikjarazzjoni ghad-danni tkun mahduma ***ad valorem.***

D. KUNSIDERAZZJONIJIET:

<u>D1. Generali</u>

Illi din hija azzjoni ghal ritassa skond ma jipprovdi l-artikolu 64(1) tal-Kap 12 tal-Ligijiet ta’ Malta. Ir-rikorrenti qieghedin jitolbu li tithassar it-taxxa ta’ l-ispejjez gudizzjarji tal-kawza fl-ismijiet **Frank Pace, u b’digriet tal-10 ta’ Jannar 1996, l-atti gew trasfuzi f’isem Helen, armla ta’ Frank, Anthony Carmel, Mary u Doris Cesare ahwa Pace vs Kummissarju tal-Pulizija u John Lanzon** (Cit.Nru. 1311/1978) liema kawza giet ikkonfermata mill-Qorti tal-Appell. L-intimat Registratur tal-Qorti intaxxa fuq bazi “***ad valorem***” u dan meta originarjament din it-taxxa kienet saret fuq il-bazi ta’ punt ta’ ligi.

Illi huwa siewi li jissemmew xi fatti ewlenin li jsawru l-kaz. L-attur fil-kawza hawn fuq citata kien fetah il-kaz quddiem il-Prim’Awla tal-Qorti Civili peress li l-konvenuti kienu talbu garanzija bankarja ta’ sitt elef Liri Maltin (Lm6,000) ghall-finijiet ta’ tigdid ta’ licenzja tan-negozju tieghu ta’ kiri ta’ vetturi u irreklama d-danni sofferti. Din il-kawza inqatghet kontra l-konvenuti liema kaz gie konfermat mill-Qorti tal-Appell (fol 50 sa 74). Jirrizulta li precedentement, it-taxxa kienet inhadmet fuq punt ta’ ligi u kienet tammonta ghal elf, tlett mija u tnejn u hamsin Liri Maltin u sebgha u sittin centezmu (LM1,352.67) bhala spejjez tal-atturi u elf, u tlieta u sebghin Liri Maltin, u wiehed u ghoxrin centezmu (LM1073.21) bhala spejjez tal-konvneuti (a fol 13 sa 15). Izda, sussegwentement it-taxxa tad-drittijiet u spejjez kienet inhadmet “***ad valorem***”, stante li din kienet kawza

ghad-danni, u Albert Portelli, l-Assistent Registratur dak iz-zmien, kien gibed l-attenzjoni lill-impjegat koncernat li allura din it-taxxa ma kellhiex tinhadem fuq bazi ta' punt ta' ligi, izda fuq bazi "***ad valorem***". Ghalhekk, it-taxxa tad-drittijiet u spejjez giet tammonta ghas-somma ta' hdax-il elf, hames mija u tmienja u ghoxrin Liri Maltin, u hamsa u hamsin centezmu (LM11,528.55) bhala spejjez tal-konvenuti (a fol 25 sa 27)

<u>D2. Punt ta' ligi jew "ad valorem</u>

Ir-rikorrenti qed jattakkaw it-tassazzjoni fuq il-bazi li l-metodu ta' intaxxar uzat mir-Registratur kien erronju stante li ghandu jkun a bazi ta' punt ta' ligi u mhux "***ad valorem***". Dan qed jinghad in vista tal-fatt li fin-nota ta' sottomissjonijiet tar-rikorrenti, gie rilevat li mhux ser jinsistu iktar fuq it-tieni talba taghhom cioe` t-talba fl-ittra ufficjali tat-30 ta' Marzu 2006 bid-dokument ta' ritassazzjoni ffirmat mill-Avukat Victor Borg Grech mhix valida ghall-finijiet taz-zmien stabbilit fl-Artikolu 64(1) tal-Kap 12.

F'dan il-kuntest, ta' min ighid li huwa stabbilit li t-tassazzjoni tad-drittijiet gudizzjarji hija mharsa mill-principju li wiehed ihares lejn it-talba li tkun saret jew mis-sentenza li tkun inghatat meta s-somma mhix determinabbli mit-talba. Bil-kelma "talba" wiehed jifhem il-qofol tal-kwistjoni mqanqla bil-process gudizzjarju, u mhux semplicement it-talba kif formulata fl-att promotur tal-azzjoni. Tali principju mhux wiehed inflessibbli ghaliex huwa kwalifikat bil-principju li t-tassazzjoni tista' tinstilet minn dak li f'kawza jissejjah "***il complesso del tema contenzioso***" minn fejn wiehed jista' jsib xi jkunu tassew il-valur tal-kontestazzjoni. (Ara **Micallef vs Micallef** deciza fl-24 ta' Lulju 1946 (Kollezz. Vol. XXXII.ii.424).

Illi jidher li l-prattika li ilha ghal zmien twil, fir-rigward tat-tassazzjoni "***ad valorem***" hija ibbazata fuq talbiet li jwasslu ghal passagg ta' flus jew fondi jew ghat-trasferiment ta' proprjeta` jew jeddijiet marbuta ma' dan. (Ara **Borg Grech vs Buhagiar noe** deciza mill-Prim'Awla Qorti Civili fit-22 ta' Frar 1967, u **H.S.B.C. Bank Malta p.l.c. vs Registratur tal-Qrati et** deciza mill-Prim'Awla

Qorti Civili fit-12 ta' Gunju 2003). Kif inghad ukoll mill-Onorabbli Qorti tal-Appell fil-kawza **Manche` vs Gauci Maistre** deciza fl-20 ta' Marzu 1989, il-valur in kontestazzjoni ghandu johrog mill-massa litigjuza; b'hekk ghandu jigi studjat u ezaminat x'inhu l-oggett tat-talba u t-tassazzjoni ssir "***ad valorem***", u mhux bhala semplici artikolu jew dikjarazzjoni.

<u>D3. Valur Determinat – Kap 12 Art. 748</u>

Issa gie rilevat ukoll fin-nota ta' sottomissjonijiet tar-rikorrenti, li d-danni pretizi ma kinux determinati, u gie citat ukoll l-Artikolu 748 tal-Kap 12 li jistipula meta l-valur tal-oggett fil-kawza hu determinat. Gie sostnut mir-rikorrenti li s-semplici prospett tal-atturi minghajr accettazzjoni jew qbil tal-kontro-parti u tal-Qrati stess, bhal fil-kaz odjern, zgur ma jistax jammonta ghal valur determinat.

Dwar dan huwa veru li l-valur mhux determinat fic-citazzjoni, pero` l-paragrafu 14 tat-Tariffa E iqis valur indeterminat, meta l-valur ma jkunx determinat fit-talba jew "determinabbli skond il-ligi jew mill-process". Kwindi meta l-valur huwa determinabbli mill-process, ma jistax jinghad li l-valur in kontestazzjoni huwa wiehed indeterminat. Kif intqal fil-kawza diga citata **Micallef vs Micallef** deciza mill-Prim' Awla Qorti Civili fl-24 ta' Lulju 1946:

"f'materja ta' tassazzjoni ta' drittijiet gudizzjali, il-principju enuncjat in linja ta' massima, illi it-tassazzjoni ta' dritijiet gudizzjali tigi regolata mid-domanda jew mis-sentenza meta fid-domanda somma mhix determinata, ma hux inflessibli imma ghandu jigi ragjonevolment kwalifikat, kif gie mill-gurisprudenza kwalifikat, bil-principju l-iehor illi meta minn dak li jissejah "*il complesso del tema contenzioso*" ossija "*massa litigiosa*", ikun jidher x'inhu l-valur tal-pretensjoni tal-attur, allura ttassazzjoni ssir fuq dak il-valur, avolja d-domanda tkun ghal somma li ghandha tigi likwidata."

(Ara wkoll **St. George's Park Co. Ltd. Vs Dr. Hugh Peralta et** deciza mill-Prim' Awla Qorti Civili fit-28 ta' April 2005).

Fil-kaz in ezami, huwa minnu li l-ebda ammont jew somma ma jintalbu fit-talbiet tac-citazzjoni, izda skond it-tariffa E tal-Ewwel Skeda tal-Kap 12, fil-fehma tal-Qorti, dan fisser ukoll li l-valorizzazzjoni tal-azzjoni tista' ssir mhux biss mill-att promotur, imma minn kull taghrif jew prova li tinsab fl-atti. Fil-kaz odjern, Mario Debono kkonferma li meta hadem it-taxxa kien hadimha fuq punt ta' ligi. Izda, meta l-Assistant Registratur, is-sur Portelli gibidlu l-attenzjoni u indikalu l-valur fil-process, u li t-taxxa kellha tinhadem fuq dak il-valur. Ix-xhud Debono stess ikkonferma li kien irrefera biss ghat-talbiet meta hadem it-taxxa l-ewwel darba. (a fol 88 u 89). Albert Portelli, li kellu l-kariga ta' Assistant Registratur ikkonferma li Dr. Borg Grech kien avvicinah dwar il-kaz in kwistjoni u qallu li la kien hemm dikjarazzjoni ghad-danni, it-taxxa trid tkun mahduma ***"ad valorem***" (a fol 93 u 94). Illi mid-dokumenti esebiti jidher li t-taxxa nhadmet fuq il-prospett fejn jidher il-valur indikat (a fol 115 u 116), u jidher fejn inhadmu t-taxxi (a fol 118 ***et sequitur***).

Ghalhekk, meta mill-massa litigjuza jirrizulta x'inhi s-somma li l-attur qed jippretendi, it-tassazzjoni ghandha tinhareg a bazi ta' dik is-somma. F'dan il-kaz ukoll, ghalkemm ir-Registratur mexa fuq nota li kienet ipprezentata bhala prospett, din in-nota hija bazata fuq dak li johrog mill-process kollu. Ghalhekk, kienet tirrifletti dak li kien qed jigi mitlub fil-kawza.

E. KONKLUZJONIJIET:

Konsegwentement, it-taxxa mahruga mir-Registratur ghandha titqies li nhadmet validament u skond il-ligi.

Tilqa' l-eccezzjonijiet tal-intimati u ghalhekk tichad it-talbiet tar-rikorrenti Kummissarju tal-Pulizija u Avukat Generali, hlief ghat-tieni talba li giet ammessa mill-istess intimati.

Spejjez 5/6 ghall-Kummissarju tal-Pulizija u Avukat Generali, u 1/6 ghall-intimati.

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------